

SLOVENSKE NOVINE.

Odgovorni Vrednik: Profesor Valentin Konček.

Slovenske novine pridejo vsaki četrtek na svetlo: cena za četrtingo leta 1 gold.; po pošti 1 gol. 10 kr. sr.
Za plačilo se tudi oznanila razglasi.

Tečaj II.

V Cell 25. Prosenca 1849.

List 4.

Slovenca poklic!

Čuj junaki Slavo sin
Trobet in bobnja glas z ledin;
Vzemi si vojak' obleč,
V brzno roko ojster meč.

Glej sovražnik gre nad nas,
Naj njegov te ne vstraši glas;
Serčen se poskusi z njim,
Te vidit silno počelim.

Brani cara, vero, dom
Siguren z mečem, oklepom,
Bran' očeta serega,
In mater serca milega.

Brezoročnih vzemi se,
Jih strah in joč naj gane te,
Brani jih nedolžna kri,
Za branbo naj poklican si.

Ko pečina trdnost stoj,
In tepov groma se ne boj;
Da bo slaven tvoj premag,
Nj je slovenski si vojak.

Glej za svojga reda čast;
Vsavržno se ne daj oblast,
Kter ogibje boja se,
Nevredou sin dežele je.

Le mekkužnik plah boži,
Pusti svoj dom sovražnikij;
Na pobeg se ne poda,
Kter' kerv slovensko v žilah ma.

Jaslovca spij kupico
Domačega še za slovo,
Te pa le na bojišče,
Naj angelj Božji spremi te.

Če sovražnik te obda,
Zaupaj trdnost na Boga,
Ki te varval gotovo
Z arvidnojo, močnej rokoj bo.

Sladko boš počival te,
Naj v tvoj boj dokoočan je,
Ker se vernil boš v svoj dom
Pa k rodini, prijatelom.

Kadar prideš pa nazaj
V preljubi naš slovenski kraj,
Mladi, stari bojo vsi
Veseli te pozdravljati.

Zepet viditi bomo se,
Objenovali serčne te,
Večka bo veselica
Na čast se tebi služila.

J. E. (°)

Slovenske dežele.

Učiteljski zbor na Vidmu.

V več dekanatih celjskiga kroga so se že šolski učniki skupno posvetovali v posebnih zborih za stran zboljšanja šolstva; vendar še njih sklepov od nobene strani niso slišali nismo. Hitim zatorej razglasiti, da so dolhovni in svetovni šolski učniki v področju slavniga videmskiga šolovedstva 28. Grudna p. l. pri prečastnim g. Dehants Antonu Reitzu svoj prvi shod imeli, kjer se je 10 dolhovnih in 8 svetovnih šolskih učnikov bilo zbralo.

S uvažnja polno besedo po prečastnim g. Antonu Reitzu, predsedniku zhora govoreno, v kateri je izmenitica namena našiga zbora razložena bil, se je sednica začela. Po dokončani tej besedi je g. predsednik naše občine želje se v serci zajel, ker je opomnil, da bi se spodobilo v tem zboru slovenski se pogovarjati in slovenski zapiski rokovati, na kar so se s'glasnim „vivo“ gerle vsih dobronamernih odperle bile. Vendar je tudi, po prigovoru: „si pšenice brez školja.“ nekoliko nasprotno nasledeč vporočaj med nami bilo, kateri so se na to predsednikovo hvale vredno predlogo, gerle zadržati bili, in so terjali, da bi se v zboru nemški pogovarjalo in nemški zapiski rokovati, dokler ne bo po viših oblastih drugje zapovedano. Mislili so ti nemžanski višnji, da bo večina za njimi potegnula. Kadar so pa vi-

°) To pesem je g. J. E. že pred nekimi leti objavil leta 1847, ino ker se obliki 1849 različni ali peti, naj nam bude dovoljeno, jo v slovenske novine postaviti. V nastavit.

dili, de so jih tovarši na smodišu pastili, so se tudi oni vtolažili in so s nami g. Štefana Korošca Dobovskega kaplana izvolili zapisnik rokovati.

De po takim na tim zboru nismo brez vporništva (Opposition) bili, zasluži toliko več opomnjenju biti, ker bi drugač svet mislil, de smo pod kakim absolutističnim košam zavzgnjeni bili, in smo morali požirati, kar so drugi žvekali. Žaliti mora pa vendar slovenskiga domorodca, Slovencev v tem za vpornike imeti, v čim bi naj večja složnost nas vezati imela. Pa hvala Bogu de med 19 zbornikov ni več ko troje nemščaronskih migorepcev bilo, namreč: gg. F. T. — J. K. in J. J. svetovni učenci.

Na opombo g. predsednika: naj se svojega posla lotimo, je eden zbornikov s prašanjem se zglašil: Ali so dolžni šolski učenci ministerskim naredbam, ki šolstvo zadevajo, sploh; in v tem, kar je v prvim razdelku ministerskiga odpisa pod 2. Kimočca p. l. št. 5692 za stran našiga šolstva naročeno (positis ponendis) posebno zadostovati?

Ako je ravno to prašanje za razumno clo raztalivno, ga prašavcu vendar nobeden nameril ne bo, kateri ve, de se imenovani naredbi nikjer ne zadostuje. Clo v našim zboru so gori naznačevani vporniki slovenstva poskušali dokazati, de tista naredba nič ne velja, ker pod njo nobeni minister ni podpisan — in ker tisti že zdavno več ni minister, ki jo je izdal. Pa siromaki, ki so morbit pozabeči mislili, de so med svojoj poslušnoj šolskoj mladinoj, so na četrsti vpor naleteli, — dokazano jim je bilo, de smo vsi učenci dolžni imenovani naredbi pokorni biti in zadostovati, kar se je tudi v zapisnik s tem pristavkom uverstilo; de bi zavolj laglejga izpolnovanja ministerske naredbe više šolsko ogledništvo nam potrebnih bukev v novim pravopisu priskerbeti, in po vsej školiji vpljati hotelo.

Na drugo prašanje: alj bo nemški jezik čisto iz naših šol prejeti moral? je bilo dokazano, de mu še letos slovesa dati ne moramo, ker se potrebnih bukev nimamo. Temu dokazu primerno je pa bilo odločeno, de se bo samo letos še pri letnih skušnjah v naših šolah na nemški jezik ozir storil; prihodno pak de se znanosti v nemškem jeziku v nobeno število več jessale ne bodo.

Bilo je na dalje sklenjeno: de se bo prihodno v šolah pred in po šoli vseletj slovenski molilo in pri šolarskih mašah slovenski popevalo.

Iskrni domorodci so tudi opomnili, de bi se v več šolah navadno sramotno znamenje žalostniga sponina „sigum“ imenovano, s katerim so nas nekđaj naši učenci (Bog jim ta greh odpusti) zavolj slovenskiga pogovarjenja v šoli, kazovali, slovesno zažgal; pa nekterim se je ta osoda preostre zdeli; zatorej je bilo samo sklenjeno, de se s nobeno rečjo nemščina v šolah več piliti ne smeje.

Razum tega je še veliko drugih reči v pogovor bilo prišlo, med katerimi se mi stedeča naj težji [važniši] vidi. Na vprašanje: kaj je krivo, de se v nekterih krajeh kmetje slovenskim šolanju vpirajo? je bilo razloženo, de so temu domači duhovni in svetovni uradi (Behörden) krivi, ki se tako proti — narodno obnošajo, de se zdaj Slovencev me uradne pisme, oznanile itv. le v nemškim jeziku izdajejo. Zato je bilo ednoglasno sklenjeno: vse šolske duhovne in svetovne učnike v celskim in marburkim krogu zaprositi, de bi združeni visokimu c. k. ministerstvu ponižno prošajo poslali: naj bi vsim duhovnim in svetovnim uradom na Slovenskim zapovedati izvolilo: vsako uradno pisanje itd, ki posamezne, več alj vse Slovence zadevne, v slovenskim jeziku izdajati.

S tem se je naša prva znamenita sednica za zelenoj mizo sklenila, po kateri nas je g. predsednik za drugo k sebi poklical, pri kateri smo se tako dobro počutili, de bi bili radi svoj zbor tam za permanent (stanovitven) vstavili. Dokler so se v prvi sednici naše misli večkrat krizale, smo v drugi sednici vsi ene misli, eniga duha bili: S kupicami v rokah smo se spodobno sponnili svitliga cesarja Franca Jožefa; svojiga milostiviga knezoškofa, Antona Martina; svitliga Jelačiča bana; svojiga predsednika, našiga preblagodarniga gostivnika gospoda Antona Reitza, in več drugih dobrimislečih Slovencev.

Pred ko se s gg. bravci razidem, še to le: Ako bi nasprotniki slovensiga povesol po razmeri v toliki manjšini ostali, ko na našim zboru, bi za Slovenijo že velik dobiček bil, ako ravno naši pravijo, de eden sovražnik več škodi, ko deset prijateljev hasni: pa znano je, de slovenstvo med svetovnimi učenci podrugod veliko več nasprotnikov ima: zatorej naj tudi svet razloge (Gründe) njih vpornosti slovenske zve.

Pervi razlog je: ker duhovni slovensimo veči del podpirajo, so ji svetovni učenci sovražni; zakaj s duhovnima v tej reči ene misli, ena duha biti — to ne gre več, ker so — svobodni. Prikinite, de sem vgnani prvi razlog vašiga štriklasto modriga vporništva. O kako prostaka, toponamna osveta! [Hache!] Vsaki kravar se vam mora smejeti. Ako bi vam duhovnih gorečnost za slovensimo le koliko kaj škodila, zlo bi si vi s svojoj vpornostjo le koliko toliko boljili — clo, ako bi vi s svojim proti narodnim ravnanjem samo duhovnim kaj škodili — naj bi vam veljalo vaše raskolništvo: pa vi na daji in trupli potrcni in slepi siromaki, vi ne škodite duhovnim, ampak vsemu slovenstvu. Vi zavirate Slovence, in ste slovenstva to, kar je nespretno kamenje vozovan na gladki cesti.

Drugi razlog je: mnogi učenci menijo, de ministerskim naredbam niso dolžni pokornine, de se le za šalo nročuje po maternim jeziku vse znanosti v deželskih šolah učiti. Temu so pa mnoge šologledstva krive, ker

so v začetku imenovani ministerski odpis za stran šolstva učenicam samo na oglede poslali, in kar nič niso naročili, da bi treba bilo se po njim ravnati. (Dalje sledi.)

Dunaj.

Pretečeni teden so zupet Dunajčani v velkém strahu bili. Ledu se je na Donavi namreč tolko nabavalo, da voda ni mogla odtekati, zatorej je čez svoje okraje stopila ino je v predmestja prišla, kjer je po 3 — 6 solnov ino še višje stala. Zdaj je pa že odtekla, ko je toplo vreme led raztalilo; ino tako voda lahko naprej teče.

Ministerstvo je krivovercam, kateri so se nemško - katolski imenovali, prepovedalo, zanaprej Avstriance motiti. V Gradecu je nek hudi hrup ustal čez ta ukaz, posebno pa so ženske, katerih je bilo nar več imenovane krivoverce, hude postale, ino so kričale. Pa le tako so bile molč njimi, ktere so že nekaj ducentov let prezivele, ino že vse cvetje mladosti zgubile. — Kir njim niso nikjer več rože cvetelo, so si jih v nemško - katolski družbi profiskati mislile, pa tudi takaj jim je spodletelo! —

Ogerska dežela.

Košutovi derjavni zbor je zapovedal, da morajo vse (pustarske) ogerske armade se raskrasiti. Cele truse takih nesrečnih vojsakov zdaj ogerske mesta terge in vasi objiskujejo, ino tam vse poberejo, kar dobijo; nobedu se ne mora jih obraniti. — Strašno obupljivo kričanje se povsod sliši, kjer so Košutovi hlapi, gospodi. — Zatorej pa tudi že povsod kumej čakajo na naše vojske, da bi jih resili iz rok razvujzanih pustarjev. — Vojska je že skoraj končana, zakaj rastrošene truse bodo v kratkim polovili.

Košut je nek per Buda - Peštu tudi veliko čibel imel pripravlenih, ktere je mislil nad naše vojske izpustiti, kader bi nad njega prišli; potem je menil, da bodo naši že le na pomid prišli, pa se je zmotil. O vbogi Košut, vse sorte si skušal, pa nič dobrega nisi dokotal!

Iz Temesvara.

Serbi se junško zasiran hajejo, ino kervične Madiare zmiram s kervavim glavam domu posilajo. Zatorej pa tudi kočje Košut vse pozoriti. Ko se to ne da izpeljati, pa serbske otroke Madiari lovijo, zvečajo, ino v vodi utopijo. Take nedolžne stvari je tudi Herudis v Betlehemu moral, kakor zdaj Košut.

Na Erdeljskim ravno tak nečloveško Madiari ravnaajo. Bolnikam v spitalih, kateri so poprej njih nasprotniki bili, oči izrekejo, ino jim namesti balzama goreči pečatni vojsk v ranjene holecine vlivajo!

Tako so nekđaj neverniki ravnali, ko so kristjane pregnali, ino na vsako vižo mučili ino morili. Nar strašnejši je bil ne-

verni cesar Nero, ktermu je potem Madiarskih punterjev poglavar čisto enak.

Iz Milana.

Že pretečeni teden so naši mislili, da bo zupet se vojska s Piemontezam začela, zato, kir je maršal Radetki že holniša vse v Milanu in okoli sprazniti ukazal za tajiste, ki bi prihodniči bili ranjeni; — vkazal je bil holniške v holniša proti Tirolskim peljati. Ta ukaz je pa prekličal, ino komisjon zastavil, kateri ima vse škodo zrajtati, ktero so Piemontezai skoz krivično vojsko storili, tud je vkazal prav hitro vse njemu predložiti. Iz toga so lahko sklenc, da se bo vonder znaliti čez malo časa mir s Piemontam naredil. Naši vojsaki pa na Laško so polni najboljšega vojskiga daha, ino želijo sovražnike že enkrat v pesti dobiti! —

Nar novje.

Cesar so se s svojimi ministri posvetovali, ino skleneno je, da se bo derjavni zbor do 15. velki - travna odložil.

Laška armada se mora pomnožiti, torej se bo vsakemu regimentu peti bataljon pridjal, ino na Laško se bo 80,000 vojsakov poslalo.

Vesela novica za kmete.

Ministerstvo osnivalo je postavo, po kateri se bodo grajski za svoje davnine odškodovali. Ta postava se podpira na katastralne cene. Vsa odškoda se na tri dele razdeli. Ena tretjinka zaspi, druge dve tretjinke pa država ino gruntni posestniki enakoma plačajo.

Sekovska škofija.

Znano je Slovencom, da je v Gradcu sedež nekorskega kneza-vladika, ino da sem spada velike številce Slovencev Mariborskega ino Gradškega okrega. — Kako pa so se Nemci nasproti Slovencev do zdaj obnašali, mar so kot bratje s nami ravnali? — Žalosti ino gajuzne zanikernosti poln je zgodopis Slovencev sekovske škofije. Že 630 let t. j. od leta 1219, obstoji eva škofija, ino nije že bilo na sedežu Slovencev — mori tudi si izkega, ki bi bil slovenski jezik govoril ali razumil. Nije bilo moča, ki bi, kakor se vsijuna pastiru spodebi, ljudstvu v njegovem jeziku besedo Božjo razlagal, kateri bi bil s živjo besedej vnel tulte serca rodoljubnih Slovencev. — Ali kdo je tega kriv? — Naša osoda (Zgodovina) ino nemška napuhajenost, Nemcev sovražna vsega, kar je le malho po slovenskem dahu. Pa tem takem je prišlo, da smo zama take šole dobivali, katerim je za Slovence malo kaj mar bilo, ker so — večkrat tudi iz daljčine prišli — se značaja (Charakter), ne pastre Slovencev poznali; ino da so tak poleg vse dobre volje le malo kaj storili za Slovence, kateri so sicer tudi prav pridno plačevali za šole, za šolske določke t. t. d. Na primer samo rajnega g. kne-

zo-vladika Romana postavim, — Rajni so bili na Bavarskem rojeni, so v tamošnjem samostanu (klostru) arasa ino tam ostali do svoje moške dobe. Nemirni časi l. 1806 so jih dalječ po škotskem svetu, da rečem, proganjali, dokler niso v Gradcu željega mira našli. Bili so gospod prebrisane glave ino blagega srca, kateri so Slovence ljubili ino je vedno branili. Pri ogledovanju so se večkrat v slovenski cerkvi od radosti razjokali, kadar so slišali običinsko petje pri bližnji službi. Globoko jim je soglasje slovenskih gerlic v čistivo srce argale, ino z veseljem so se takih trenutkov spominjali, ker so na nemškem kaj takega nikoli ni čuli. Tudi so razni vedno slovenskim duhovnikom priporočevali, naj v slovenskih šolah verzovah v materinem jeziku učijo, ako ravno je po cesarskih zapovedih (žalostnega spomina!) za vse šolske pedagogete nemški jezik prepisan bil; ker so rajni spoznali, da je verzovah, kakor mnogo druge učenosti ne samo za razum, temoč dosti več se za srce prizumerne potreben. To pa se le samo v meternem jeziku dosegnuti zmore, le tak si bude pridna mladec za celo svoje življenje nabrala blahitnih evetlic iz nebeškega sveta. — Slava ino hvala rajni! vam od pobožnih Slovencev še mnokraj grobi dani, — o da bi se spobili naše gorčice želje, da so vaša ljubezen do Slovencev v vaših naslednikih vtelovi. — Pri vaših svojih dobrih vlastnostih pa so rajni le malo kaj koristnega za Slovence storili. — V duhovnici je spaval duk narodnosti, nič se nije skrbelo za vajeje v slovenskem jeziku, v katerim so vender le mladi duhovniki imeli ljndstvo podučevati. — Za malo čole na slovenskem se tudi nič nije storilo. Na mejne fare ino večkrat tudi v čisto slovenske so bili učitelji postavljani, kateri niso besedice slovenski znali. Na slovenske pripravnike v Mariboru ino Gradcu nikdo pomislil nije. — Ino kdo je tega kriv bil? — Vzrok je bil, ker so rajni Slovencev ino njihovih potreb ne poznali, ino kar so se po tem takega le malo vstavljali duhovščemu svetu (consistorium), kateri iz samih Nemcov, iz živih, obče znanih sovrašnikov Slovencev obstajoi. Zdej si ga korzra (Tembr) , ki bi Slovence bil, Slovence poznal, ali Slovencev prijatelj bil. — Od tega bomo drugokrat večkrat povedali. —

Zdej je škofovski sedež še prazen, jeli se spodobi, da mi Slovenci molčimo, da mirno pučavamo, koga nam boje Nemci za pastira postaviti? Mislim da je zdej za nas doba prišla kako besedica izustiti, kateri smu vsigdar kat lepevi bogovi molčali. Mi želimo ino terjamo škofa, kateri boje nam v našem jeziku besedo Božje razlagati, kakor nekda spuštila Slavjanov, sv. Ciril ino sv. Metod. Naša glavna skrb naj bude, da se vsi Slovenci na Stazbarskem ino Koroškem v jedno škofijo zdjediniimo; če pa se ova naša troja želja ne spolni, si imamo prizadevi, da v Gradcu škofa dobimo, kateri bude poznal Slovence, kateri bude poleg nemškega popolznama slovenski znal. Ino od takega bude veljati, kar sv. Janez v 10. poglavju reče: „... ino ovca

njegov glas slišoi, on svojo ovco po ime s u o) kliče ino je vodi . . . on gre pred njimi, ino one grejo za njim, kakaj one poznajo njegov glas, za ptujim pa ne grejo, ampak od njega beže, kakaj one ne poznajo glava ptujih.“ Pazišite samo predrzi Slovenci lahubev škofije! koliko veselja vam je uzročila volitev Slovcora, iskrenega vlastenca gosp. Slomščka za vašega škofa. Pogovarjajmo se tedaj v slov. časopisih o tej reči, dok žo se brez zamude stari, mi vse Slovence za podpore prosimo. Nije še hvala Bogu! prepuzna vlastenci! Vi ste naše zaupanje. *Vlastinil.*

Pozor Slovenci!

V Frankobrodu se je že kraj avstrijskih poslancev silno paucil, ker so spoznali krivicno ino nemogočno izpeljanje svojih prenapetih želja; ker so se bali pravične sodbe zgodovine; krivicnih ino ostrih mečov v slavjanskih rakah, ako od srevega početja Slavjane v nove akove vkovati ne odstopijo; ker so spoznali, da Slavjani, dandaj njihovi hlapiči, tudi krivice od pravice kot nič od belega dneva razločiti umijo. — Germanisti so bili že obupali, kader so vidili, da Avstrie razljuti ne zamorejo, ker jo Slavjani od vsih strani krepko podpirajo, ker so Slavjani premožaji vse, kar se je bilo protivnega prikazalo. Nemci so hteli celi zapadni del Avstrie k samozveličavnoj, samozobraževnoj Vse nemščiji prisiliti, ker so gniraj trobili, da ondašnji Slavjani (torej tudi Slovenci) na nemškoj zemlji prebivajo, da mi od njihove milosti živeti imamo, še celo lepa imo „Slavjani“ so nam hteli v ime „Nemci“ premeniti i. t. d.

— Lahi so hteli Avstrie slova dati ino saboj vzeti, koliko bi mogocu bilo, celo Primorje ino Dalmacijo, t. j. vrata naše prihodne sreče, našega blagostanja. Slavjani pa bi se bojuvati začeli na nemških ino laškaj strani za slavo ovih narodov heat proti bratu (žalostna nam Slava!)

Magjari so hteli velike Magjario postaviti na grobih pobitih Slavjanov od visokih Tater, zibiki Slovakov, da jadranskega, črnega ino gorčkega morja. Tudi tem je podčela, ker so hranu na pesek stavili, ter s solzami ino s krvvjoj drugih narodov zidove vterditi hteli.

Bojja pomoč ino junačke desnice Slavjanov so vse vkrtilo, ali glejte čudo! Nemcora pa na enkrat razgovi razsejo. — Zdi se mi, da zares celo Avstrie z ogrijajalo nemške izobraženosti, nemške napuhovanosti pokrili želja. Mi želimo ino z zaupliva srcema v Kromerik na derjavni avstrijski xbor gledamo — ino vlada napoveduje nove volitve v Frankobrod ino na nemškem tudi izbiraajo poslance ino od kod nam samo teraje ino kepriva kijejo. — *Vlastinil.*

o) Takaj pastiri glasovali nemški razlogovce sv. pizava, *Allinil:* „Et tunc sine Episcopo, sedis natus scilicet Eigenbrachten und Betschauer.“ t. j. su pozna svoj svce, ino vlastnosti ino potrebe radeke izard njih.